

1. klase

Balsta konspekti dabaszinību
apgūšanai bilingvāli vai latviešu valodā
mazākumtautību skolās

Mācību līdzeklis „Balsta konspekti dabaszinību apgūšanai bilingvāli vai latviešu valodā 1. klasē mazākumtautību skolās” tapis Vispārējās un profesionālās izglītības pārvaldes projekta „**Dabaszinību mācīšana bilingvāli vai latviešu valodā 1. – 4. klasē**” ietvaros. Projektu finansē Daugavpils pilsētas pašvaldība.

Projekta vadītāja: Silvija Mickeviča

Darba autori:

Alīna Šumilo – Daugavpils 16. vidusskolas skolotāja
Gunta Ivanova – Daugavpils 3. vidusskolas skolotāja
Irina Žunda – Daugavpils 10. vidusskolas skolotāja
Jeļena Vojevodova – Krievu vidusskolas – liceja skolotāja
Olga Griņoka – Daugavpils 17. vidusskolas skolotāja
Regīna Kirsanova – Daugavpils 15. vidusskolas skolotāja
Svetlana Smirnova – Daugavpils 9. vidusskolas skolotāja
Tatjana Osipova – Daugavpils Centra vidusskolas skolotāja
Vija Leskovska – Daugavpils 13. vidusskolas skolotāja

Tehniskais redaktors: Vjačeslavs Sučiķejs

Konsultanti:

Rūta Puida – VPIP metodiķe, bioloģijas, ķīmijas, dabaszinību, veselības, vides izglītības MA vadītāja

Iveta Lukaševiča – VPIP metodiķe, sākumskolas MA vadītāja

Šā darba tapšanā piedalījās arī L. Gaviļovska, L. Meļņikova, J. Lapa, S. Zenova, A. Kudiņa, R. Stankeviča, V. Papkoviča, V. Zikejeva, R. Macika, A. Plotka, J. Karņilova, A. Grigorjeva, I. Trokšs –Traško, A. Kazačonoka, S. Narisa, A. Kokina, A. Kušņirova, N. Fjodorova, I. Vasiļjeva, T. Hodunova, T. Kovale, I. Kolesničenko, T. Leonova.

levads

Dabaszinību priekšmets sākumskolas skolotājiem saistās ar zināmām grūtībām, respektīvi, iespaidīgo satura apjomu, kas jāapgūst bērniem, mācību grāmatu sarežģītību un tekstu valodas neatbilstību skolēnu vecumam un spējām. Mācot dabaszinības bilingvāli vai latviešu valodā mazākumtautību skolās, aktuāla ir diferenciācijas, vizualizācijas, pieejamības principa nodrošināšana. Svarīgi ir veidot bērniem pozitīvu attieksmi pret šo mācību priekšmetu sākumskolā, tas ir pamats veiksmīgai un ieinteresētai citu šā cikla mācību priekšmetu apguvei turpmākajos izglītības posmos.

Mācību līdzeklis „Balsta konspekti dabaszinību apgūšanai bilingvāli vai latviešu valodā 1. klasē mazākumtautību skolās” ir paredzēts 1. klašu skolēniem, viņu ģimenes locekļiem un skolotājiem. Tas ir pieejams elektroniskā un grāmatas formā. Balsta konspektos ir ietverts mācību priekšmeta standartos paredzētais mācību satura minimums, kas ir jāapgūst 1. klasē.

Balsta konspektu izmantošanas iespējas:

- ✓ mācību satura apguvei gan klasē, gan mājās patstāvīgi, ja bērns ir kavējis mācību stundas,
- ✓ atbalstam skolēnam mājas darbu un klases darbu izpildē, atbilžu, stāstījuma un apraksta veidošanā,
- ✓ sadarbībai ar skolēnu ģimenes locekļiem, paškontrolei no vecāku puses,
- ✓ mācību satura atkārtošanai pirms kārtējiem, mācību gada noslēguma kontroldarbiem, pirms valsts pārbaudes darbiem 3. un 6. klasē,
- ✓ darba lapu, uzdevumu, pētniecības darbu u.tml. veidošanai,
- ✓ satura vizualizācijas nodrošināšanai,
- ✓ individuālās pieejas īstenošanai,
- ✓ latviešu valodas un sākumskolas skolotāju sadarbībai,
- ✓ starppriekšmetu saiknes īstenošanai,
- ✓ pēctecības nodrošināšanai starp pirmsskolu un sākumskolu u.c.

Saturs

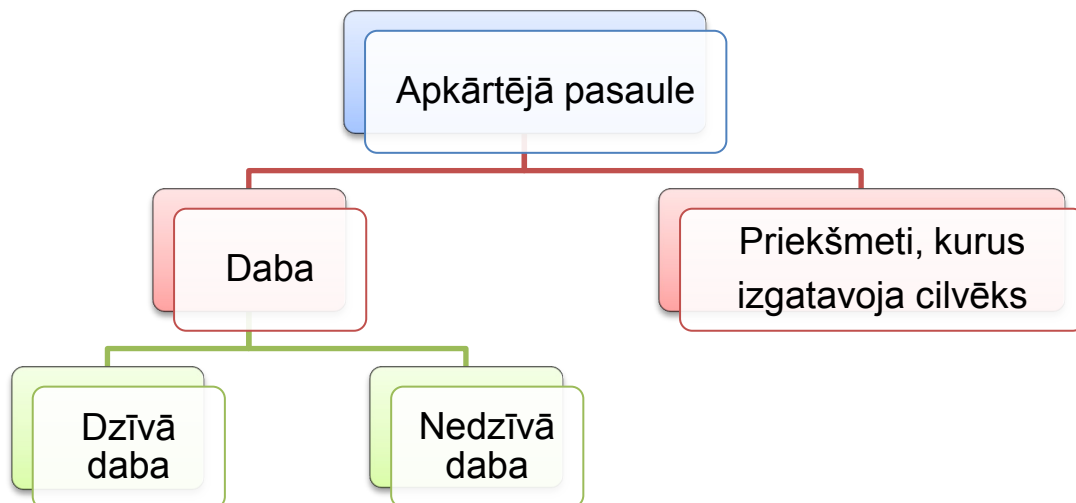
1.	Dzīvā un nedzīvā daba.....	5
2.	Vielas.	7
3.	Priekšmeti un materiāli.	9
4.	Fizikālie procesi.....	11
5.	Debesu spīdekļi. Diennakts daļas.....	12
6.	Gadalaiki.	14
7.	Kalendārs.	15
8.	Pulkstenis.....	17
9.	Savvaļas augi un kultūraugi.....	19
10.	Augu daļas.	21
11.	Augi.....	22
12.	Dzīvnieki.....	24
13.	Dzīvnieka ķermenis.	26
14.	Dabas ainavas.....	28
15.	Drošības noteikumi uzturoties dabas vidē.	29
16.	Atkritumi.	30
17.	Parks.....	31
18.	Dārzs.....	33
19.	Pļava.	36
20.	Mežs.	39
21.	Ūdenstilpnes.	45
22.	Jūra.	46
23.	Ezers.....	48
24.	Līdzenumi un pauguri.....	52
25.	Cilvēks.....	54
26.	Redze.....	55
27.	Dzirde.....	56
28.	Tauste.	57
29.	Garša.	58
30.	Veselīgs dzīvesveids.....	59
31.	Latvija.....	60

1. Dzīvā un nedzīvā daba.

Живая и не живая природа.

Apkārtējā pasaule ir daudzveidīga

Окружающий мир многообразен

cilvēki

saule

mašīna

dzīvnieki

akmeņi

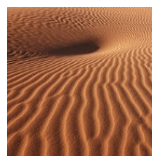
galds

augi

smiltis

lelle

sēnes

zvaigznes

ūdens

Galvenās dzīvības pazīmes:

Viss dzīvais

elpo (*дышит*)

aug un attīstās (*развивается и растёт*)

barojas (*питается*)

vairojas (*размножается*)

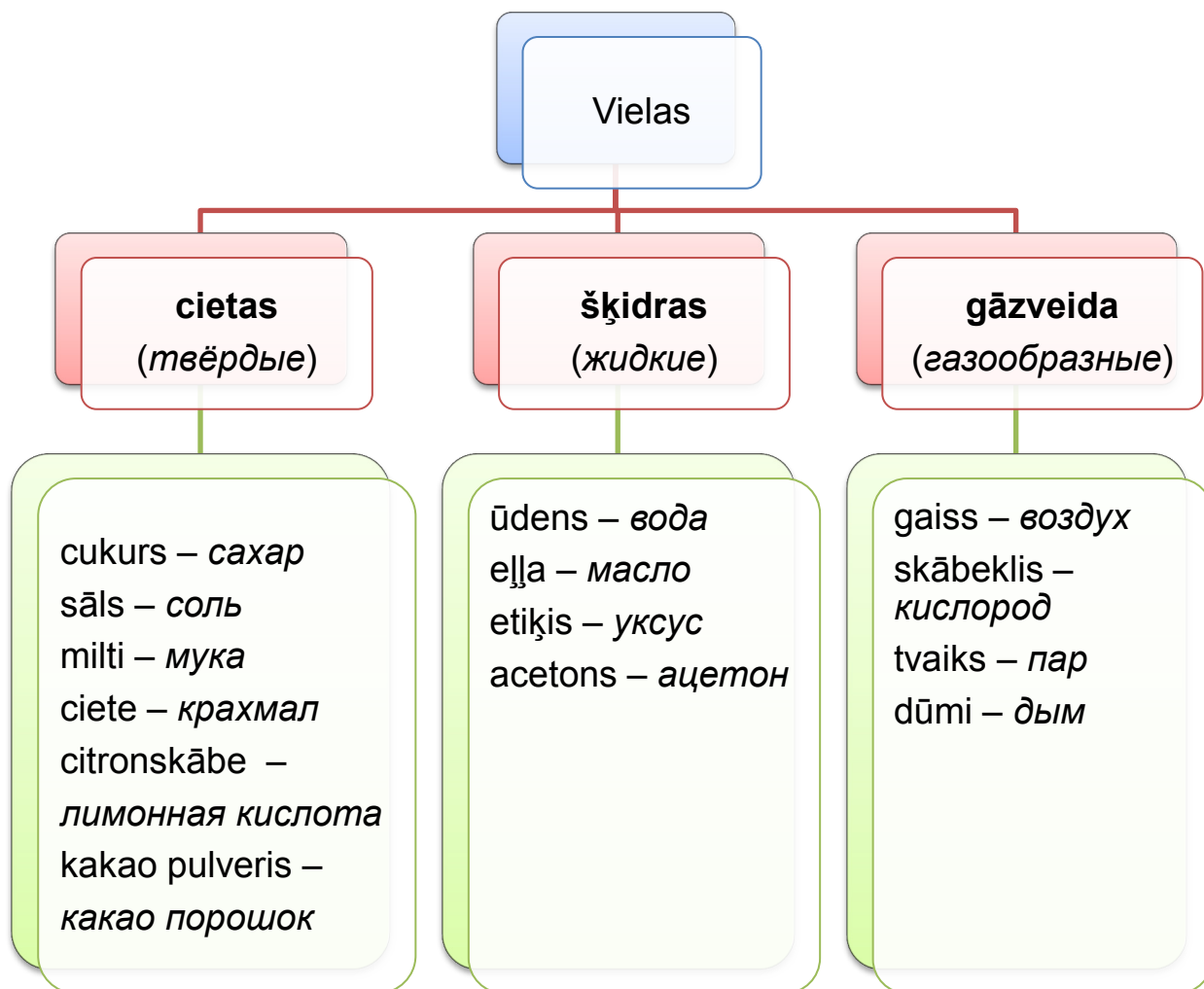
Vēl dzīvas būtnes piedzimst (*рождаются*), nomirst (*умирают*), jūt (*чувствуют*) un kustas (*двигаются*).

2. Vielas.

Вещества.

Visi ķermeņi sastāv no vielām.

Vielām nav formas, bet ir krāsa (*цвет*) un smarža (*запах*).

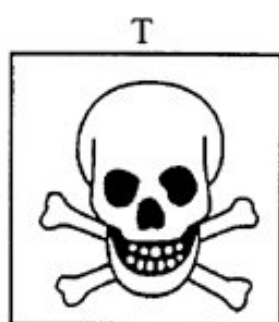

Vielām, kuras izmanto pārtikā, ir garša (salda, skāba, sāļa, rūgta).

**Sargā
sevi!**

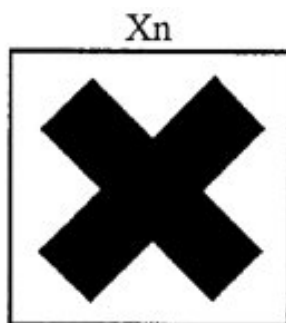
Esi uzmanīgs, lietojot vielas!
Nepazīstamas vielas neņem rokās un nepārbaudi to garšu.
Соблюдай осторожность!
Не бери в руки неизвестные вещества и не пробуй их на вкус.

Ko nozīmē šīs zīmes?

Toksisks

Ядовитое

Kaitīgs

Вредное

Viegli uzliesmojošs

Легко воспламеняется

Pārbaudi sevi!

No kā sastāv ķermeni?
Kādas var būt vielas?
Nosauc cietas vielas!
Nosauc šķidrās vielas!
Nosauc gāzveida vielas!

3. Priekšmeti un materiāli.

Предметы и материалы.

Visi priekšmeti ir ķermeņi.

(Все предметы являются телами)

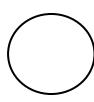
Ķermeņiem ir noteikta forma un lielums.

(У тел есть определённая форма и размер)

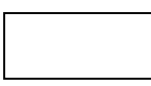
Forma

Ovāls (овальная) –

Kvadrātveida (квадратная) –

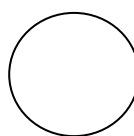
Apaļš (круглая) –

Trijstūra (треугольная) –

Taisnstūra (прямоугольная) –

Lielums

Mazs –

Liels –

Visi priekšmeti izgatavoti no dažādiem materiāliem.

Все предметы изготовлены из разных материалов

Stikls (стекло).

No stikla – burka , pudele , glāze .

Koks (дерево).

No koka – galds , skapis , krēsls .

Metāls (металл)

No metāla – karote

, dakšiņa

, atslēgas

Māls (глина)

No māla – keramikas vāze

, šķīvis

, svečturi

Plastmasa (пластмасса)

No plastmasas – pildspalva

, flomāsteri

, pogas

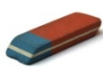

lego klucīši

Gumija (резина)

No gumijas – dzēšamgumija

, zābaki

, riepas

Daži (некоторые) materiāli sastopami (встречаются) dabā, piemēram, koksne (древесина), smiltis (песок), grants (гравий), māls (глина).

Materiālu īpašības

Свойства материалов

Trausls – хрупкий

Izturīgs – прочный

Lokans – гибкий

Pārbaudi sevi!

Kāds ir šis priekšmets pēc formas un lieluma?
No kāda materiāla ir izgatavots šis priekšmets?
Kādi priekšmeti ir izgatavoti no koka (stikla, plastmasas...)?

4. Fizikālie procesi.

Физические процессы.

Gaisma (свет)

Gaismu uztver ar acīm.

Sargā
sevi!

Gaismas avoti (источник)

saule

uguns

elektrība

Spilgta (яркий)
gaisma

bojā redzi!

Skaņa (звук)

Skaņas uztver ar ausīm.

Sargā
sevi!

Skaņas avoti

mūzikas
instrumenti

dzīvnieki

daba

cilvēki

transports

Skaļas skaņas
kaitē dzirdei!

5. Debesu spīdekļi. Diennakts daļas.

Небесные светила. Время суток.

Zeme ir **planēta**. Tā ir milzīga lode (*ядро*). Mēs dzīvojam uz Zemes.

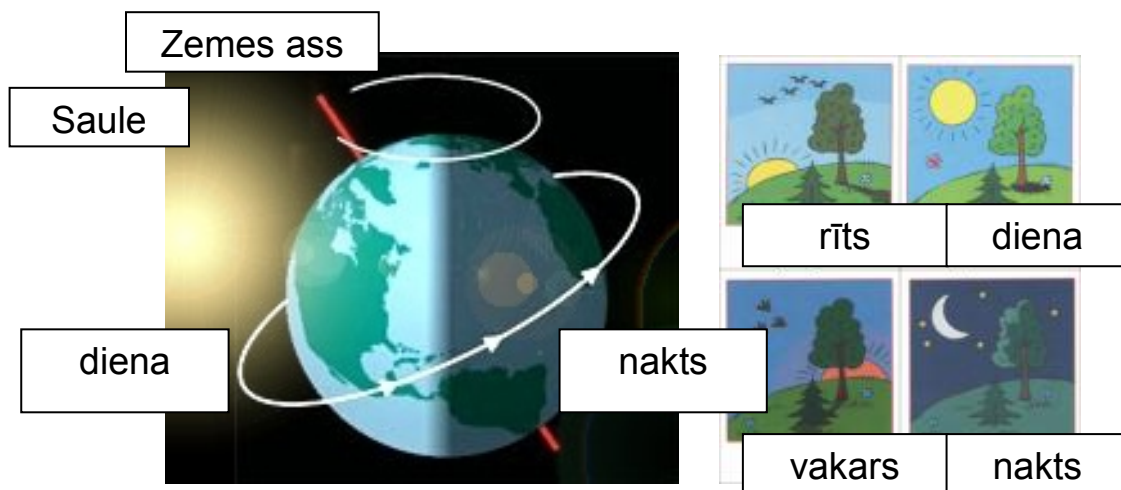

Zeme

Uz Zemes ir gan diena, gan nakts. Dienā spīd (*свечет*) saule, bet naktī ir redzams Mēness un zvaigznes (*звёзды*).

Zeme **riņķo** ap savu asi (*крутится вокруг своей оси*) 24 stundās. **24 stundas ir 1 diennakts** (*сутки*). Mēs nejūtam (*не чувствуем*), ka Zeme riņķo, bet novērojam (*наблюдаем*) diennakts maiņu.

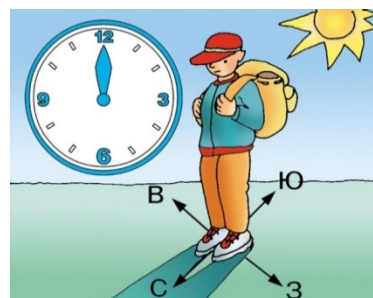
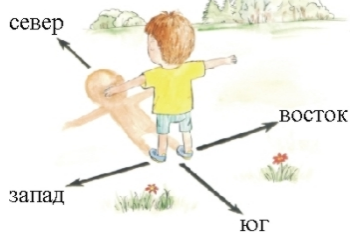
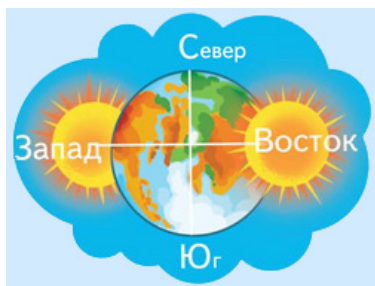
Diennakts daļas ir **rīts, diena, vakars un nakts**.

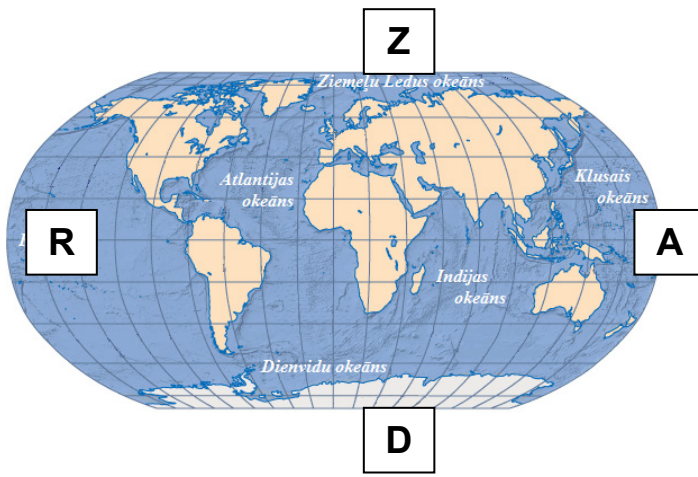
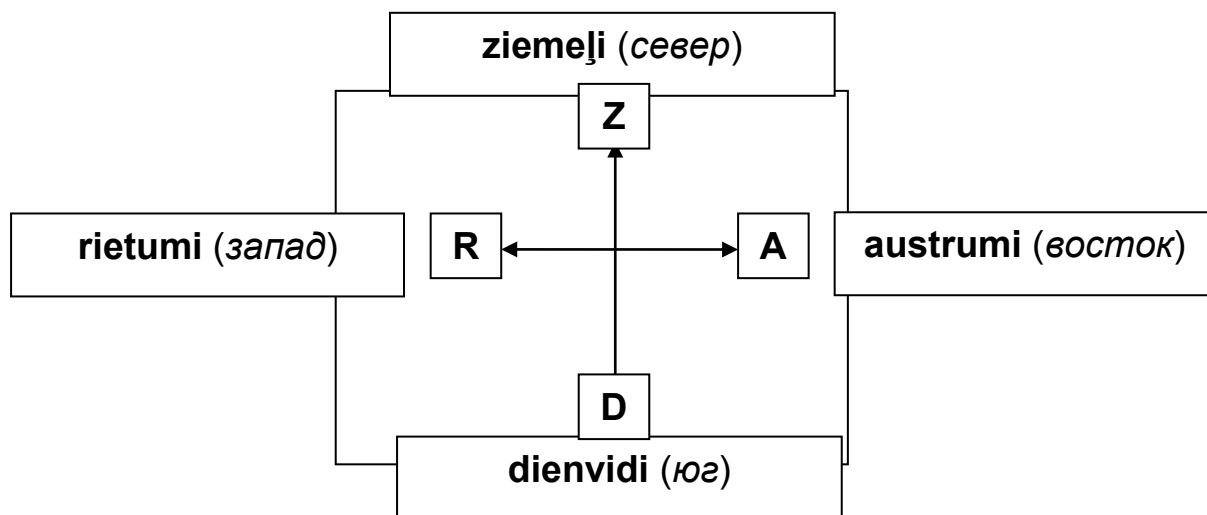
Saule aust **rietumos**. Pusdienlaikā tā ir **dienvidos**. Dienvidiem pretējā pusē ir **ziemeļi**. Vakarā saule noriet **rietumos**.

Ziemeļi, dienvidi, rietumi un austrumi – tās ir **debesspuses**.

Когда люди отправляются в поход, то на незнакомой местности они ориентируются по сторонам света.

На листе бумаги при составлении карты тоже обозначают стороны света, чтобы потом лучше ориентироваться в большом пространстве. Север – всегда в верхней части листа!

6. Gadalaiki.

Времена года.

Zeme riņķo ap Sauli. Un mēs novērojam gadalaiku maiņu (смену).

Raksturo katru gadalaiku!

Rudenī

krīt krāsainas lapas
bieži līst lietūs (идёт дождь)
aizlido gājputni (перелётные птицы)
kļūst vēsāks (прохладнее),
novāc ražu (урожай), lasa sēnes

Ziemā

daba guļ
diena ir īsa, bet nakts
ir gara
snieg sniegs
ir putenis (метель)
ir auksti

Pavasārī

daba mostas (пробуждается)
atlido (atgriežas) gājputni
kūst (таем) sniegs un ledus
pil lāstekas (капают сосульки)
kokiem, krūmiem izplaukst (распускаются) lapas
dārzā stāda un sēj

Vasarā

spīd un silda saule
līst silts lietutiņš
var peldēties
dienas ir garas, nakts īsas
viss zaļo un zied.

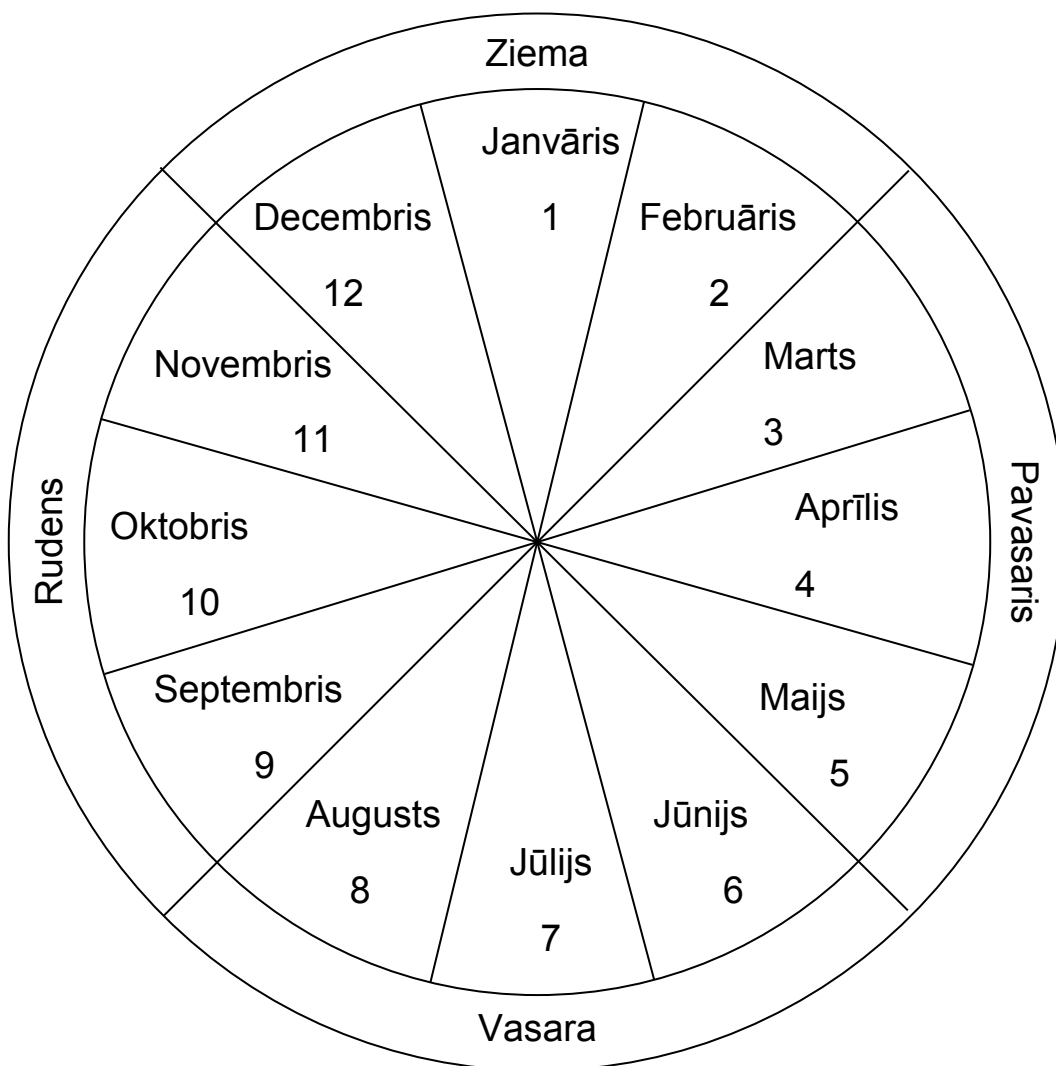
7. Kalendārs.

Календарь.

Cilvēki izmanto kalendāru.

Kalendārs rāda (*показывает*) **dienas**, **nedēļas**, **mēnešus** un pat **gadus**.

1. Gadā ir 12 mēneši.
2. Katram mēnesim ir nosaukums.

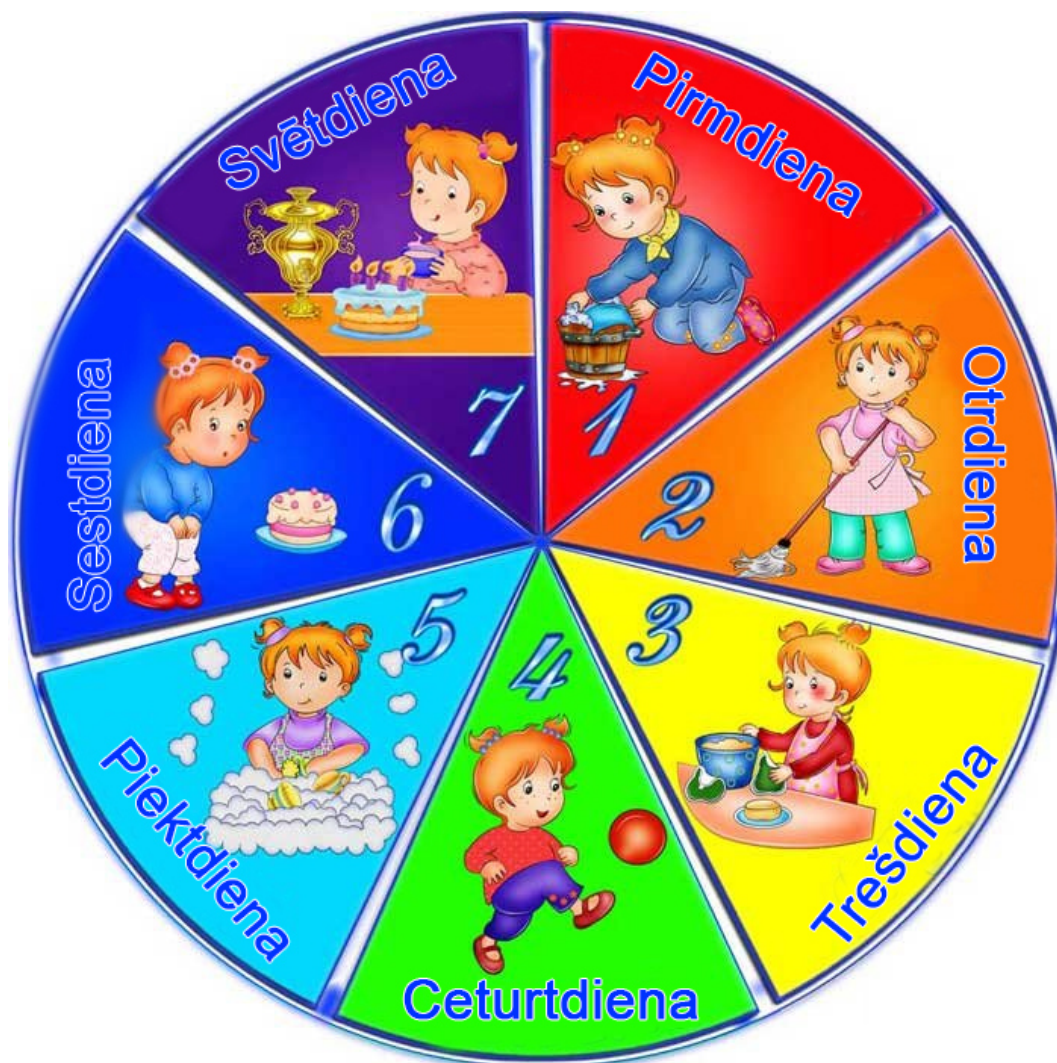

Pārbaudi sevi!

Cik mēnešu ir gadā?
Nosauc mēnešus! Kāds mēnesis ir tagad?
Cik gadalaiku ir gadā?
Nosauc gadalaikus! Kāds gadalaiks ir tagad?
Kādi ir ziemas, pavasara, vasaras un rudens mēneši?

Katrai nedēļas dienai ir savs vārds.

Pārbaudi sevi!

Cik mēnešu ir gadā?
Cik dienu ir nedēļā?
Nosauc nedēļas dienas!
Kāda nedēļas diena ir šodien?
Kurās dienās nevajag iet uz skolu?

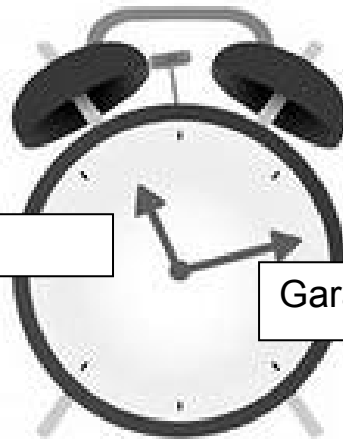
8. Pulkstenis.

Часы.

Pulkstenis rāda laiku.

Diennaktī ir **24 (divdesmit četras) stundas.**

Vienā stundā ir **60 (sešdesmit) minūtes.**

Īsā bulta rāda stundas

Garā bulta rāda minūtes

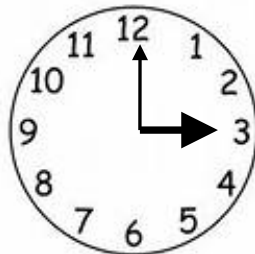
Cik ir pulkstenis?

Сколько времени? Который час?

Cikos?

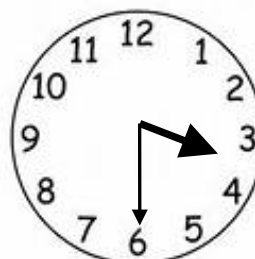
Во сколько?

Pulkstenis ir trīs.

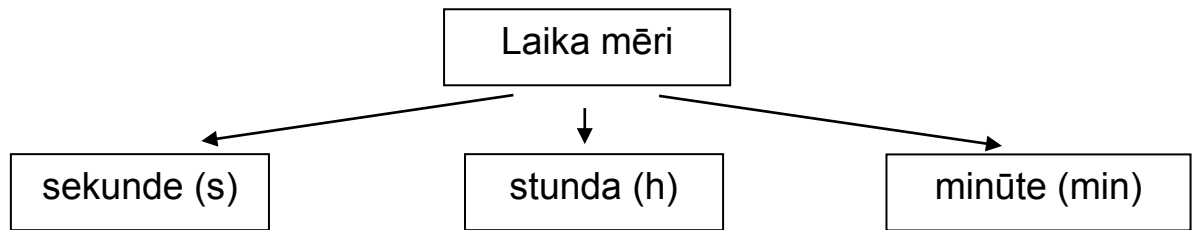

Pulksten trijos.

Pulkstenis ir pusčetri.

Pulksten pusčetros.

Pārbaudi sevi!

Ko rāda pulkstenis?
Cik stundu ir diennaktī?
Cik minūšu ir vienā stundā?
Cik sekunžu ir vienā minūtē?
Ar ko mēra laiku?

9. Savvaļas augi un kultūraugi.

Дикорастущие и культурные растения.

Savvaļas augi

(Дикорастущие растения)

Koki (деревья)

Krūmi (кусты)

Meža augi (лесные растения)

Purva augi (болотные растения)

Pļavas augi (луговые растения)

Kultūraugi

(Культурные растения)

Telpraugi (комнатные)

Augļu koki un krūmi
(плодовые деревья и кусты)

Puķes (цветы)

Dārzeni (овощи)

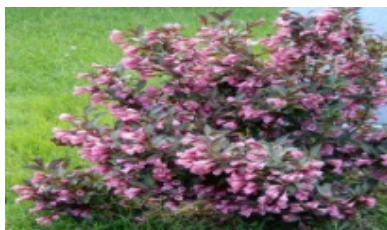

Labība (зерновые)

Augi

Растения

Krūmi
(кусты)

Koki
(деревья)

Lakstaugi
(травянистые
растения)

Skuju koki
(хвойные деревья)

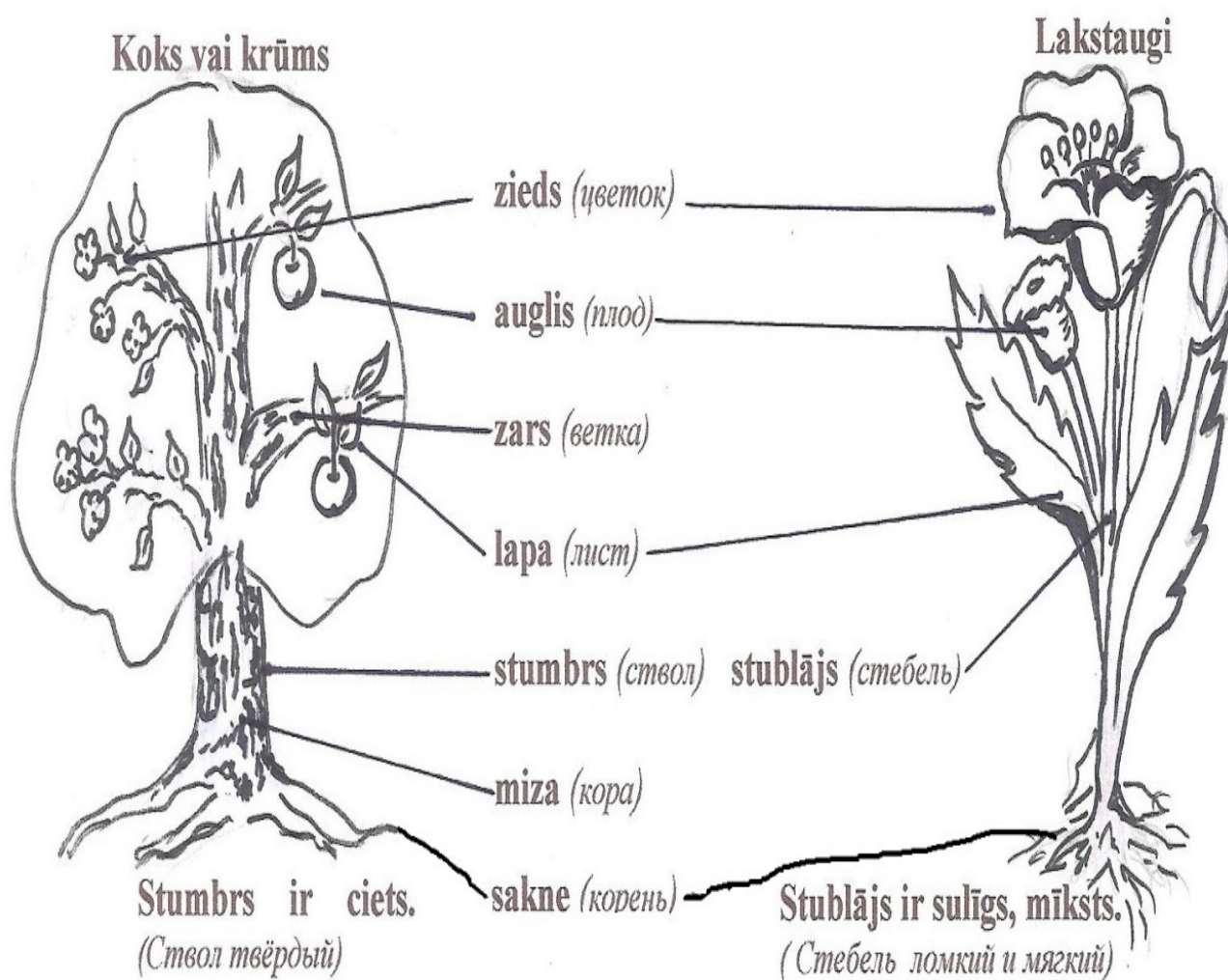

Lapu koki
(лиственные деревья)

10. Augu daļas.

Части растений.

11. Augi.

Растения.

Kultūraugi – augi, par kuriem rūpējas cilvēks (rozes, kartupeļi).

Savvaļas augi – augi, par kuriem nerūpējas neviens, tie aug savā vaļā brīvā dabā (pieneses, vizbulītes).

Nezāles – augi, kas aug sakņu dārzā un traucē kultūraugu augšanu (nātre, balanda).

Telpaugi – augi, kuri aug tikai telpās (fuksija, pelargonija).

Koki:

Ozols – дуб

Bērzs – берёза

Apse – осина

Vītols – ива

Liepa – липа

Kļava – клён

Kadiķis – можжевельник

Alksnis – ольха

Pīlādzis – рябина

Kastanis – каштан

Ābele – яблоня

Bumbiere – груша

Ķīrsis – вишня

Plūme – слива

Krūmi:

Lazda – орешник

Ieva – черемуха

Upenes – черная смородина

Jāņogas – красная смородина

Ērkšķogas – крыжовник

Roze – роза

Ceriņi – сирень

Akācija – акация

Jasmīns – жасмин

Avenes – малина

Mellenes – черника

Brūklenes – брусника

Lakstaugi:

Kreimene – ландыш

Vizbulīte – ветреница

Gladiola – гладиолус

Astere – астра

Dālija – георгин

Īriiss – ирис

Samtene – бархатцы

Atraitnīte – анютины глазки

Petūnija – петуния

Nātre – крапива

Balanda – лебеда

Pīpene – маргаритка

Āboliņš – клевер

Ceļteka – подорожник

Timotiņš – тимофеевка

Gundega – лютик

Pienene – одуванчик

Niedre – тростник

Narcise – *нарцисс*

Tulpe – *тюльпан*

Paparde – *папоротник*

Zemenes – *клубника*

Meža zemenes – *земляника*

Ūdensroze – *водяная лилия*

Meldri – *камышы*

Kalmes – *аир*

Dārzeni:

Biete – *свекла*

Burkāns – *морковь*

Gurķis – *огурец*

Kabacis – *кабачок*

Kartupelis – *картофель*

Ķiploks – *чеснок*

Sīpols – *лук*

Tomāts – *помидор*

Redīss – *редис*

Kāposts – *капуста*

Pupa – *боб*

Pupiņas – *фасоль*

Zirnis – *горох*

Ķirbis – *тыква*

Pārbaudi sevi!

Kas ir kultūraugi?

Kas ir savvaļas augi?

Kas ir nezāles?

Kas ir telpaugi?

Kādus tu zini kultūraugus?

Nosauc savvaļas augus!

Kādi kultūraugi ir sastopami sakņu dārzā?

Nosauciet augus, kuri aug ezerā?

Kādi augi aug mežā?

Kādi augi aug pļavā?

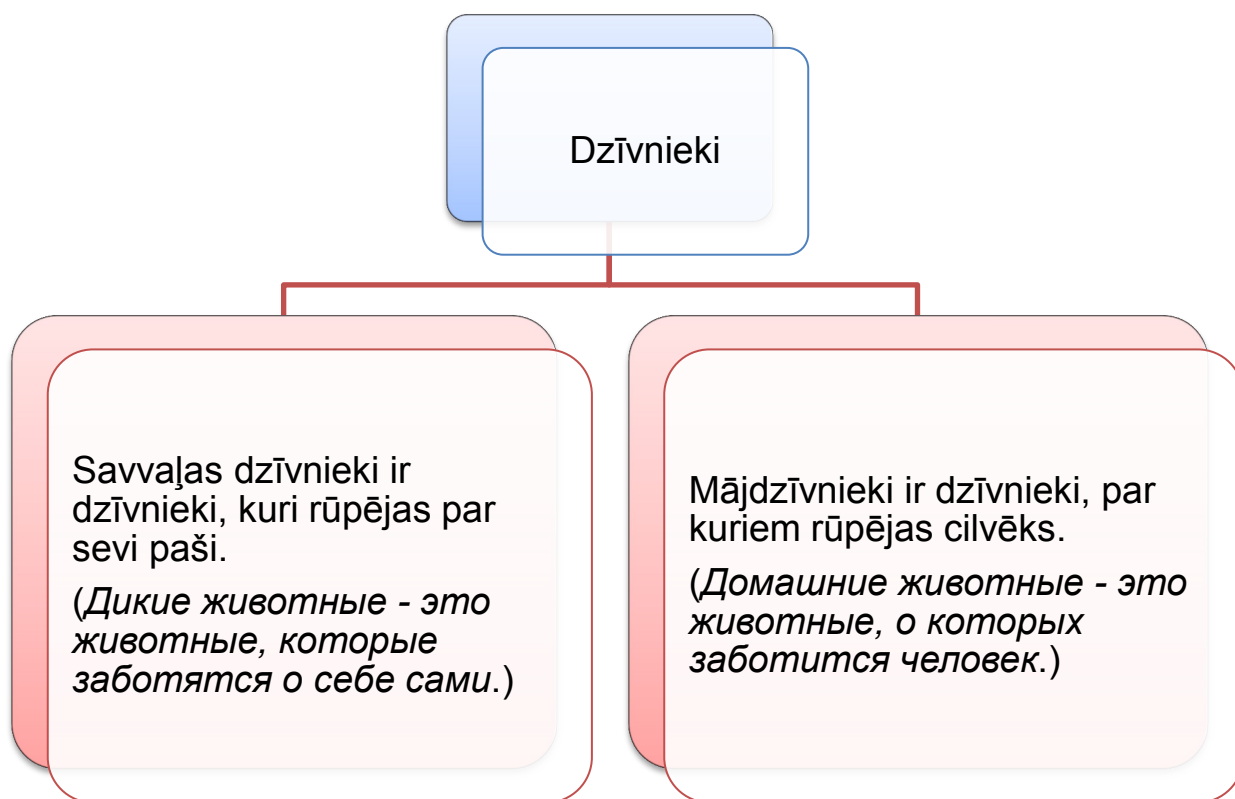
Kādi augi aug purvā?

Kas aug parkā?

No kādiem augiem var pagatavot salātus?

12. Dzīvnieki.

Животные.

Cilvēks baro (*кормит*), kopj (*ухаживает*), ārstē (*лечит*) mājdzīvniekus.

Savvaļas dzīvnieki dzīvo mežos, laukos, pļavās (*в лесу, в поле, на лугах*).

Mājdzīvnieki dzīvo kūtī (*в хлеву*), stallī (*в конюшне*), būrī (*в клетке*), būdā (*в будке*), mājās (*в доме*).

Mājdzīvnieki dod pārtikas produktus (gaļu, pienu), vilnu (*шерсть*), ādu (*кожу*).

Viņi apsargā māju (*охраняют дом*), palīdz medībās (*помогают охотиться*), pārvadā cilvēkus un kravas (*перевозят людей и грузы*).

vilks

pūce

cūka

govs

vāvere

čūska

zirgs

aita

ezis

lapsa

kaza

suns

āpsis

lācis

kaķis

vista

mežacūka

alnis

gailis

pīle

stirna

zaķis

zoss

tītars

trusis

Pārbaudi sevi!

Kādi var būt dzīvnieki?

Dzīvnieki var būt...

Kādus tu zini mājdzīvniekus?

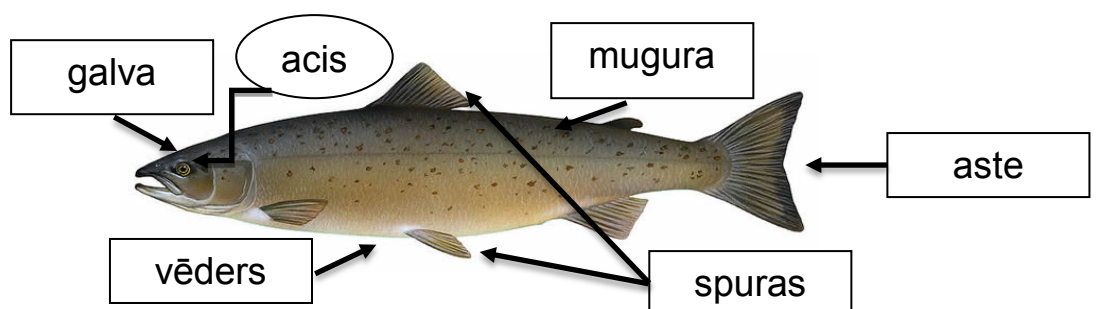
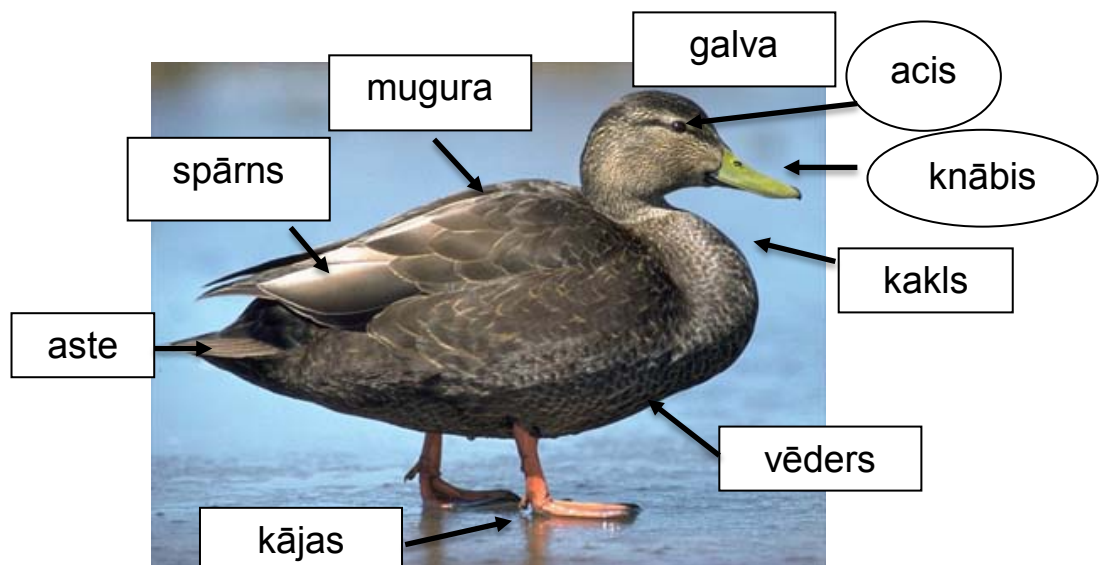
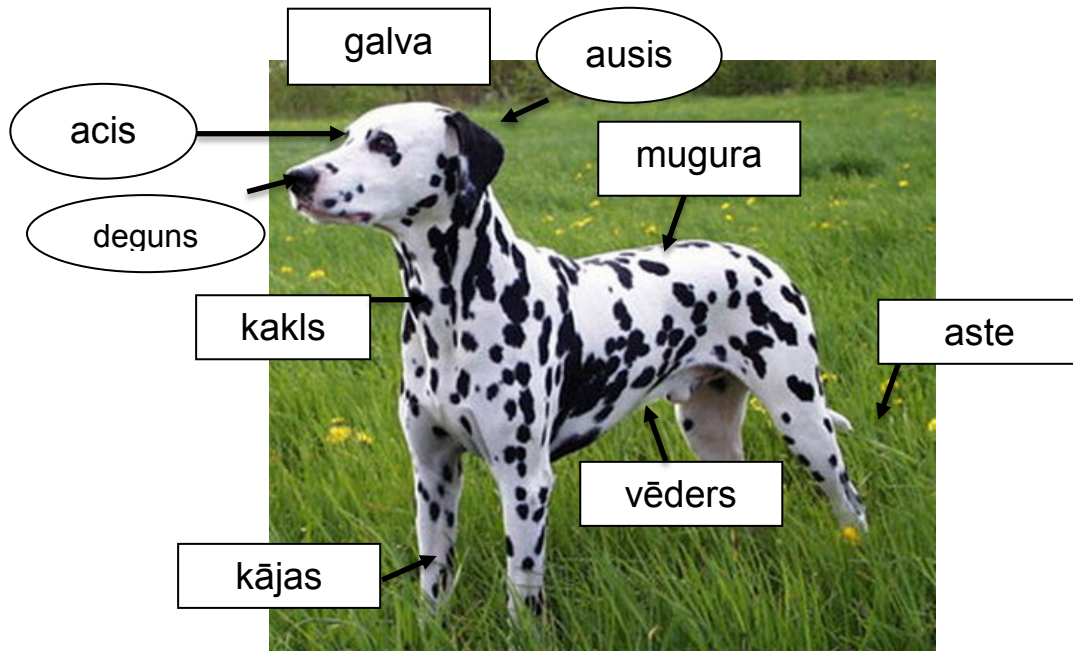
Kādus tu zini savvaļas dzīvniekus?

Ar ko atšķiras mājdzīvnieki no savvaļas dzīvniekiem?

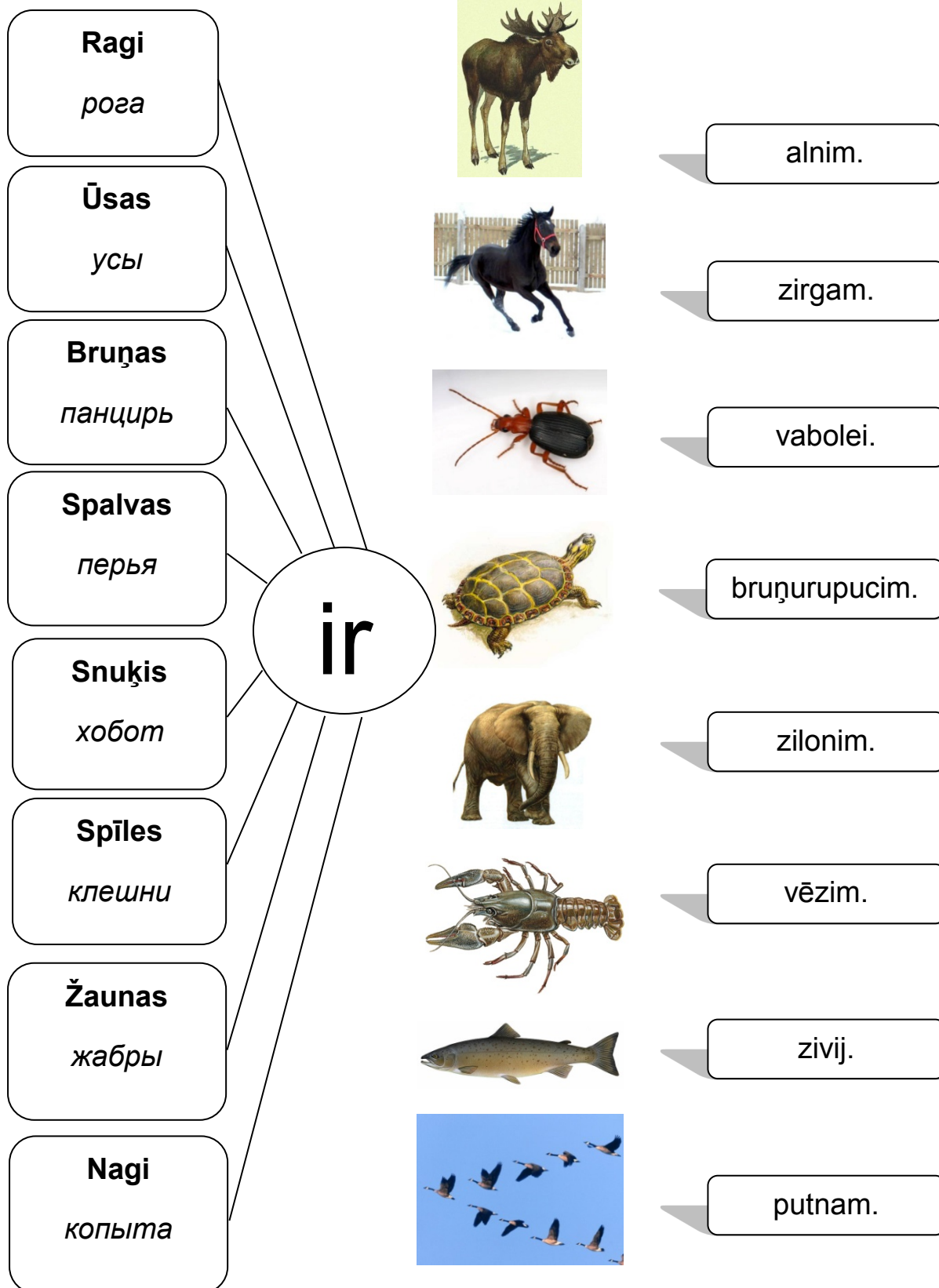
13. Dzīvnieka ķermenis.

Тело животного.

Katram dzīvniekam ir savs ķermenis. Tas sastāv no vairākām daļām.

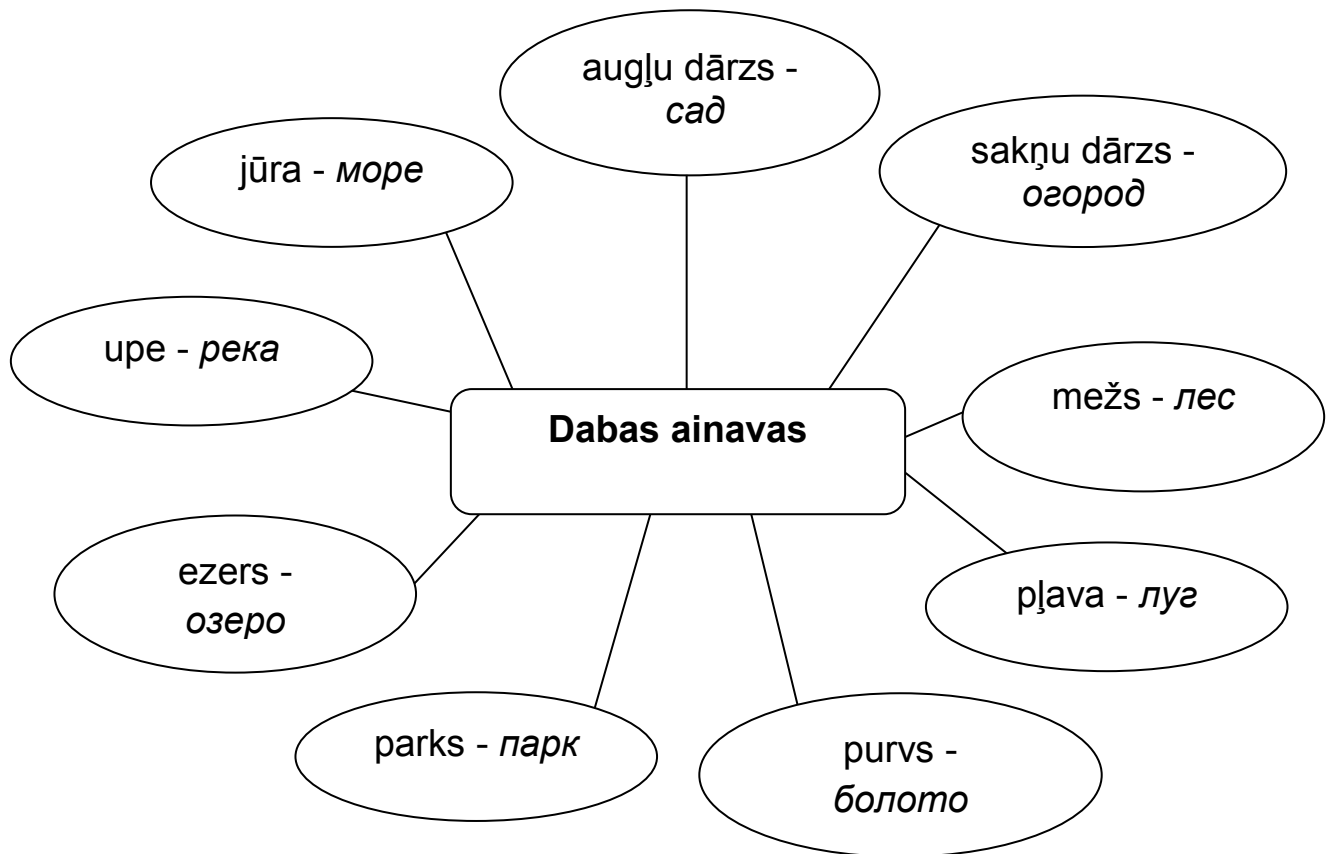

PADOMĀ! Kam ir citas ķermeņa daļas?

14. Dabas ainavas.

Природные ландшафты.

Pārbaudi sevi!

Kādas ir dabiskās dabas ainavas, bet kādas ir izveidojis cilvēks?

15. Drošības noteikumi uzturoties dabas vidē.

Правила поведения на природе.

Saudzē
dabu!

Nelauz zarus
(не ломай ветки).
Nerauj puķes
(не срывай цветы).

Sargā
sevi!

Neaizskar un neēd
nepazīstamus augus!
(не трогай и не ешь
незнакомые
растения)
Tie var būt indīgi
(ядовитые).

Nebaidi (не пугай),
neaiztiec (не трогай),
neņem mājās (не
бери домой)
dzīvniekus.
Neposti ligzdas
(не разрушай гнезда).

Neaiztiec dzīvniekus, jo
tie var būt slimi
(Не трогай
животных, так как
они могут быть
больны).
Nerotaļāties ar svešiem
(с чужими) suņiem.

Nemet atkritumus
(не бросай мусор)
ūdenī vai mežā!
Nekurini ugunsķuru
(не разжигай
костёр).

Bez pieaugušajiem neej
(без взрослых не
ходи) uz ezeru, upi,
mežu un purvu
(болото).
Mežā uzmanies no
čūskām un ērcēm
(клещей)
Saulainā laikā
(в солнечное время)
uzliec cepuri.

16. Atkritumi.

Отходы.

Atkritumi – lietošanai nederīgas lietas.

(непригодные для использования предметы)

Atkritumi ir

- ✓ vecas mantas (*старые вещи*) (reklāmas bukleti, apģērbs, rotaļlietas...)
- ✓ preču iepakojumi (*упаковка*) (stikla burka, tukša piena paka, maisiņi, kastes, pudeles, konfekšu papīriņi...)
- ✓ pārtikas produkti (mizas - *очистки*, kožura, čaumalas - *скорлупа*, kauli – *кости*...)

Atkritumus šķiro (сортируют)

Dzeltenajā konteinerā jāmet plastmasas pudeles. **Zaļajā konteinerā** jāmet stikla pudeles, bet **zilajā konteinerā** - papīrs.

Daži atkritumi ir bīstami videi (*опасны для среды*), dzīvniekiem un cilvēkam. Tāpēc tos savāc atsevišķi (*отдельно*). Piemēram, izlietotās (*использованные*) baterijas jāmet speciālās kastītēs veikalos.

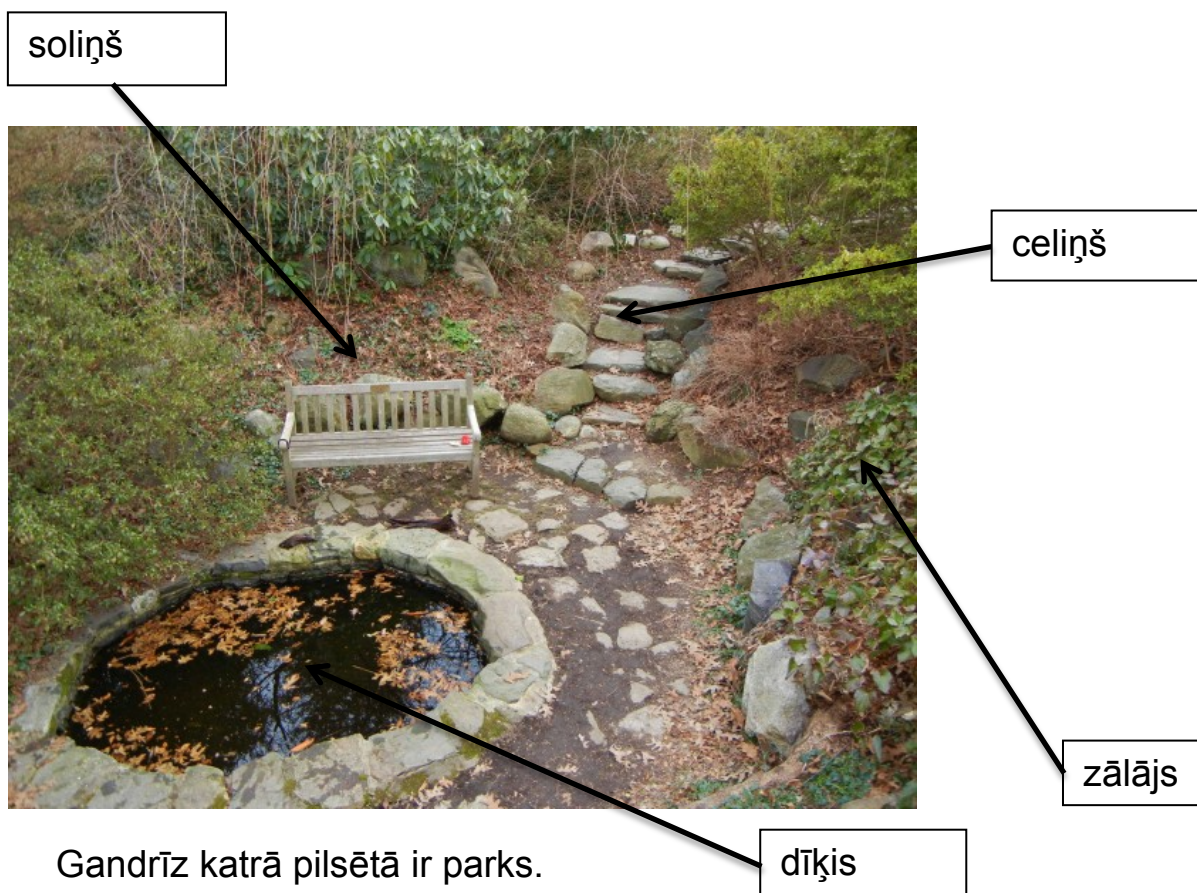
Saudzē
dabu!

Atkritumu ir daudz. Ja tos nesavāc, tie piesārņo dabu (*загрязняют природу*).

17. Parks.

Парк.

Gandrīz katrā pilsētā ir parks.

Parkus veido (*создают*) cilvēki.

Kokus, krūmus un puķes parkā iestādīja (*посадили*) cilvēki. Parks ir atpūtas vieta (*место отдыха*). Parkā var pastaigāties (*гулять*), šūpoties šūpolēs (*качаться на качелях*), spēlēt, braukt ar velosipēdu.

Parkā var būt soliņi, strūklakas, puķu dobes, dīķi, kanāli (*скамейки, фонтаны, клумбы, пруды, каналы*).

Parkā aug koki, krūmi un puķes.

Koki: kastanis, kļava, liepa, ozols, vītols, goba. (*Деревья: каштан, клен, липа, дуб, ива, вяз.*)

Krūmi: ieva, ceriņš, jasmīns, akācija. (*Кустарники: черёмуха, сирень, жасмин, акация.*)

Parkā dzīvo vāvere, balodis, zvirbulis, vabole, kukainis (*белка, голубь, воробей, жук, насекомое*).

Pārbaudi sevi!

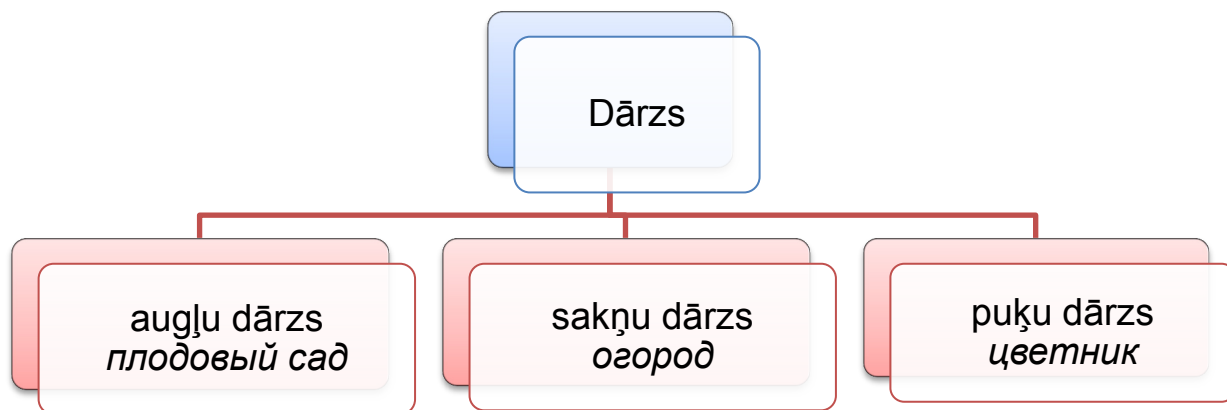
Kas veido parkus?
Kas var būt parkā?
Kas aug parkā?
Kas dzīvo parkā?

Atceries!

1 kastanis – 2 kastaņi
1 balodis – 2 baloži
1 zvirbulis – 2 zvirbuļi
1 kukainis – 2 kukaiņi

18. Dārzs.

Саd.

Dārzā aug

koki

ābeles
яблони

bumbieres
груши

ogu krūmi

ērķšķogas
крыжовник

upenes
*чёрная
смородина*

dārzeni

bietes
свекла

burkāni
морковь

gurķi
огурцы

kāposti
капуста

tomāti
помидоры

kartupeļi
картофель

ķiploki
чеснок

puķes

gladiolas
гладиолусы

tulpes
тюльпаны

narcises
нарциссы

asteres
астры

dālijas
георгины

īrisi
ирисы

samtenes
бархатцы

ķirši
вишни

baltās un
sarkanās jāņogas
*красная и белая
смородина*

kabači
кабачки

redīsi
редис

rupiņas
фасоль

rupas
бобы

atraitnītes
анютины

глазки

petūnijas
петунья

rozes
розы

plūmes
сливы

avenes
малина

Tie visi ir kultūraugi. Par tiem rūpējas cilvēks.

Cilvēki dārzā

Люди в саду

sēj

сеют

stāda

сажают

ravē

полют

laista

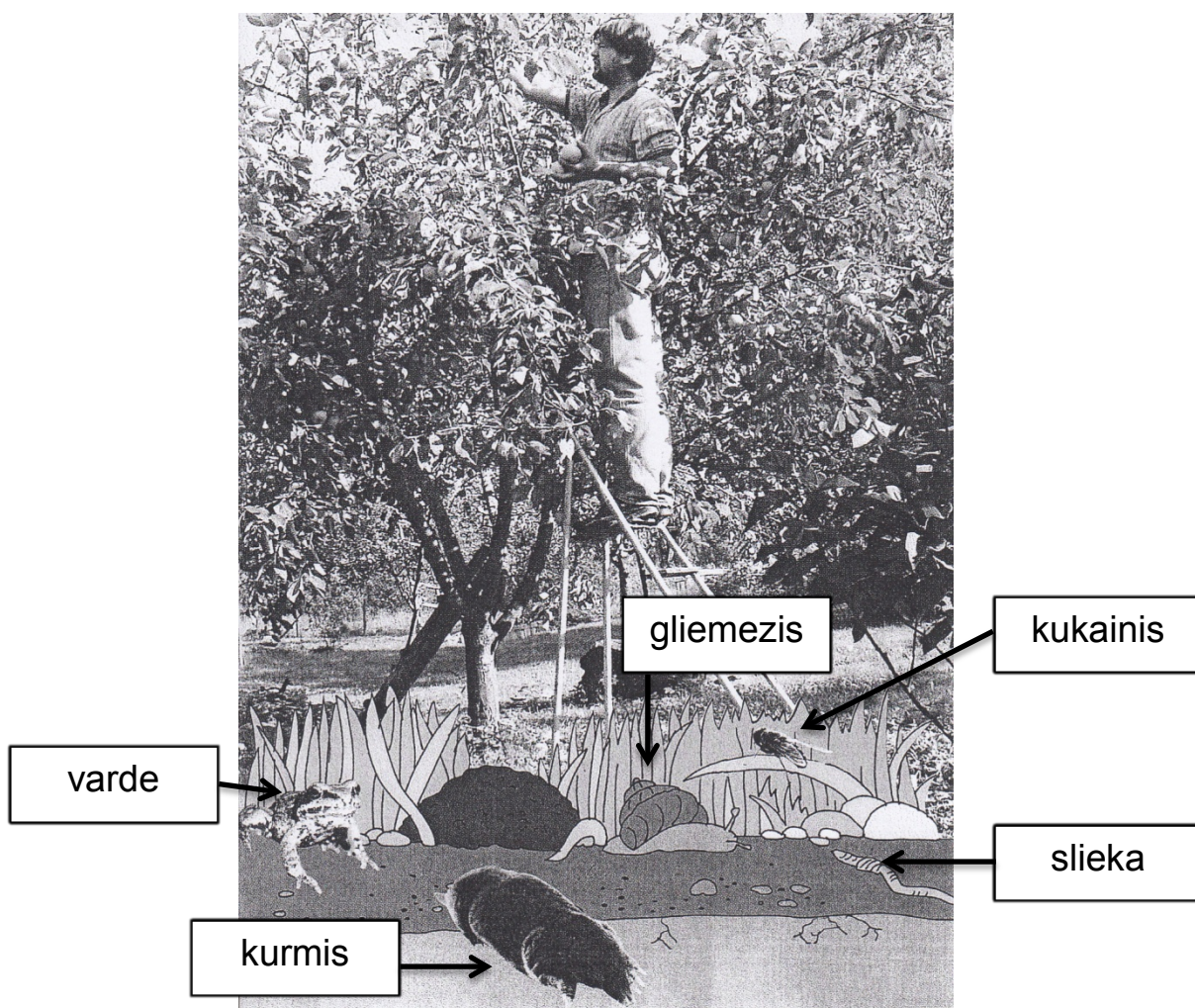

поливают

Cilvēki ravē nezāles. Nātre, balanda ir nezāles.

*Сорняки – это нежелательные растения в огороде, на клумбе.
Люди пропалывают культурные растения от сорняков.*

Dārzā ir sastopami

Pārbaudi sevi!

Kas aug dārzā?
Kas dzīvo dārzā?
Ko dara cilvēki dārzā?
Kas ir nezāles?

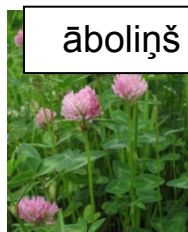
19. Pļava.

Пле.

Pļavā neaug koki un krūmi, bet aug dažādi lakstaugi. Piemēram, **pienenes**, **pīpenes**, **āboliņš**, **ceļtekas**, **timotiņš**, **gundegas**. Visi tie ir savvaļas augi.

pienene

āboliņš

ceļteka

pīpene

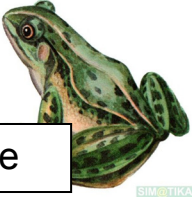
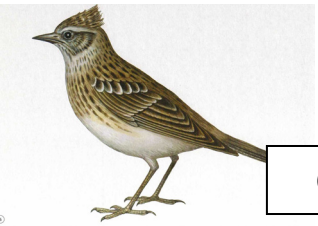
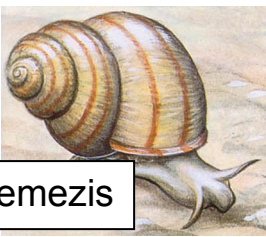
timotiņš

gundega

Lakstaugiem ir zaļš un mīksts stublājs.

Pļavā ir sastopami:

 varde	 sienāzis	 cīrulis
 kamene	 bite	 ķīvīte
 gliemezis	 skudra	 pele
 stārķis	 kurmis	 taurenis

Pļavā ganās govīs, zirgi, aitas, kazas.

rļava

луг

tīrums

поле

*На лугу пасутся коровы,
лошади, овцы, козы. Летом
на лугах косят траву и
сушат сено.
Сено – это сухая трава.
Сеном кормят животных
зимой.*

*Луг – это не поле!
На полях человек выращивает
зерновые и другие культурные
растения.*

20. Mežs.

Лес.

Skuju koku mežs

Хвойный лес

Lapu koku mežs

Лиственный лес

Jaukto koku mežs

Смешанный лес

Mežā aug koki un citi augi.

Skuju koki:

Egle

Kadiķis
(можжевельник)

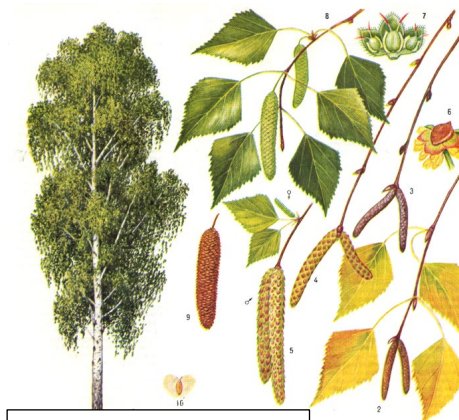

Priede

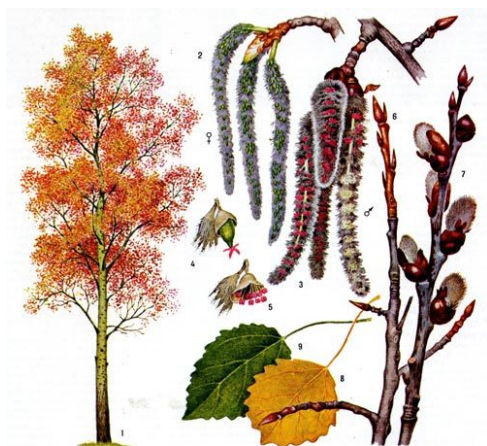
Lapu koki:

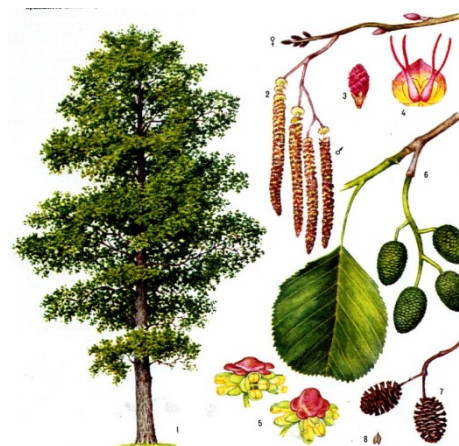
Ozols
(дуб)

Bērzs
(берёза)

Apse
(осина)

Alksnis
(ольха)

Pīlādzis
(рябина)

Lakstaugi:

Paparde

(папоротник)

Kreimene/maiļpuķīte

(ландыш)

Zilā vizbulīte

(печеночница)

Krūmi:

Lazda

(орешник)

Mežā lasa ogas un sēnes.

Ogas:

Zemenes

(земляника)

Brūklenes

(брусника)

Avenes

(малина)

Mellenes

(черника)

Sēnes:

Baravika
(боровик)

Mušmire
(мухомор)

Bērslape
(сыроежка)

Apšu beka
(подосиновик)

Gailene
(лисичка)

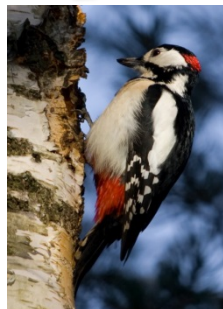
Mežā dzīvo dzīvnieki, putni

Mežacūka

Stirna

Dzenis

Zaķis

Vāvere

Pūce

Ezis

Lapsa

Alnis

Čūska

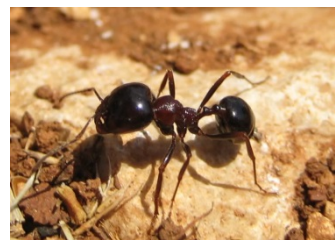
Dzeguze

Vilks

Rubenis

Mežā ir daudz vaboļu, skudru un citu sīku dzīvnieciņu.

Mežā nedrīkst:

Plūkt ziedus

Atstāt atkritumus

Kurināt ugunsgrūdu

Pārbaudi sevi!

Kas aug mežā?
Kas dzīvo mežā?
Ko nedrīkst darīt mežā?
Ko mežā var salasīt?

21. Ūdenstilpnes.

Водоёмы.

Dabīgās – природные

Okeāns – океан

Jūra – море

Upe – река

Ezers – озеро

Purvs – болото

Mākslīgās – искусственные

Aka – колодец

Kanāls – канал

Dīķis – пруд

Ūdenskrātuve – водохранилище

Pārbaudi sevi!

Kā iedalās ūdenstilpnes?

Nosauc dabīgās ūdenstilpnes!

Nosauc mākslīgās ūdenstilpnes!

Kā izveidojās mākslīgās ūdenstilpnes?

22. Jūra.

Море.

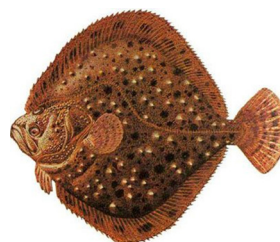

Kaija чайка

Ronis
тюлень
керна

Jūra ir plaša, liela tilpne (ёмкость) ar sāļu ūdeni. Jūrā bieži ir lieli viļņi (волны). Mums tuvākā (ближайшее) jūra ir Baltijas jūra. Baltijas jūrai ir smilšu krasti (берега). Vējš sapūš smilšu paugurus (холмы). Tās ir kāpas (дюны). Jūrā aug aļģes (водоросли).

Bute (plekste)
камбала

Zutis угорь

Nēģis минога

Reņģe салака

Lasis лосось

Menca треска

Siļķe сельдь

Baltijas jūras krastā var atrast dzintaru.

Янтарь

Pārbaudi sevi!

Kas ir jūra?
Kāds ūdens ir jūrā?
Kādi dzīvnieki dzīvo jūrā?
Kas aug jūrā?
Pie kādas jūras atrodas Latvija?

23. Ezers.

Озеро.

Ezers un upe atšķiras (*отличаются*).

Ezers ir ieplaka (*впадина*), kura piepildīta (*наполнена*) ar ūdeni.

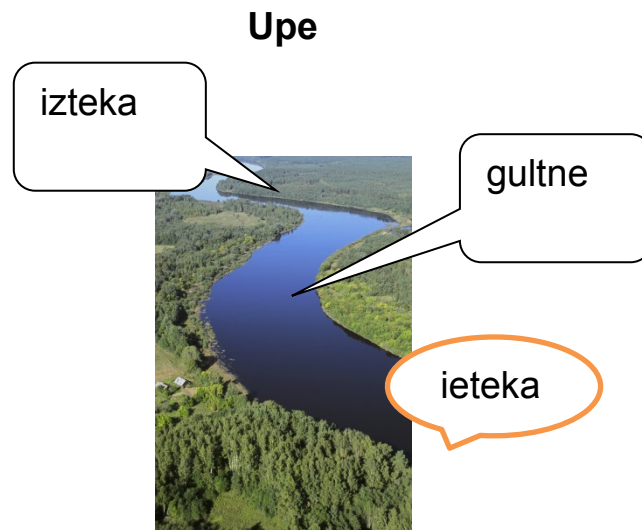
Ezeram visapkārt ir **krasts** (*берег*).

Ezerā ūdens **netek**.

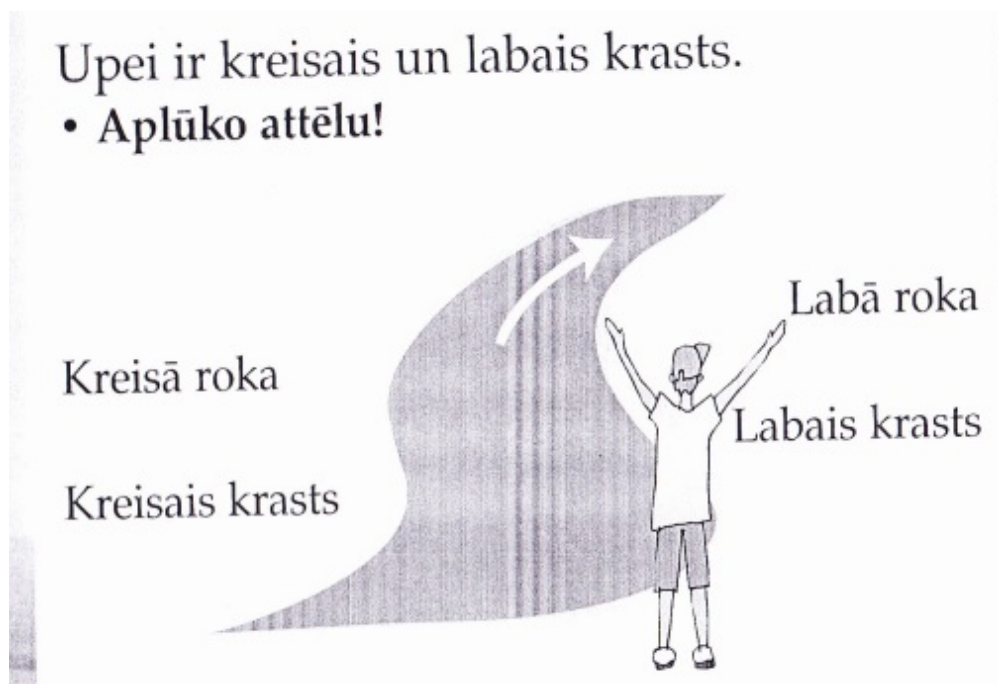
Ezerā parasti **ietek** (*втекают*) upes, dažreiz upes arī iztek (*вытекают*).

Latvijā ir daudz ezeru.

Visdziļākais (*самое глубокое*) ezers Latvijā ir Dridzis, vislielākais – Lubāns.

Upe sākas no avotiņa (*с ручейка*). Upes sākumu sauc par **izteku** (*исток*). Upe tek pa **gultni** (*русло*). Tā ietek citā upē, ezerā vai jūrā. Šo vietu sauc par ieteku (*устье*). Upei ir 2 krasti – labais un kreisais.

Vislielākās upes ir Daugava, Gauja, Lielupe, Venta.

Ezeros un upēs aug augi un dzīvo dzīvnieki.

Dzīvnieki.

Животные.

Asaris (окунь)

Vēzis (рак)

Pīle (утка)

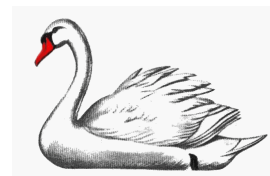
Varde (лягушка)

Ūdrs (выдра)

Gulbis (лебедь)

Rauda (плотва)

Līnis (лунь)

Līdaka (щука)

Karūsa (карась)

Bebrs (бобер)

Spāre (стрекоза)

Ūdensmērītājs (водомерка)

Gliemezis (улитка)

Augi

Meldri (камыш)

Aļģes (водоросли)

Niedres (рогоз)

Kalmes (аир)

Ūdensrozes (кувшинка)

Lēpes (кубышка)

Pārbaudi sevi!

- Ar ko atšķiras ezers no upes?
- Kā sauc upes sākumu?
- Kas aug ezerā?
- Kas aug upē?
- Kādi dzīvnieki ir sastopami ezerā?
- Kādi dzīvnieki ir sastopami upēs?
- Kādus tu zini ezerus?
- Kādas upes ir Latvijā?

24. Līdzenumi un pauguri.

Равнины и холмы.

Latvijā zemes virsma (*поверхность земли*) nav līdzena (*неровная*).

Uz tās atrodas augstienes (*возвышенности*) un zemienes (*низменности*). Kartē augstienes apzīmē (*обозначают*) ar dzeltenu un brūnu krāsu, zemienes – ar zaļu krāsu. Ar zilu krāsu apzīmē upes, ezerus un jūras.

Līdzenums

Пaugurs

Latvijā īstu (*настоящих*) kalnu nav. Tie ir tikai pauguri. Augstākais (*самый высокий*) paugurs Latvijā ir Gaiziņkalns (312 m).

Pauguram ir virsotne (*вершина*), nogāze (*склон*) un pakāje (*подножье*).

Nogāze var būt stāva (*крытой*) vai lēzena (*пологий*).

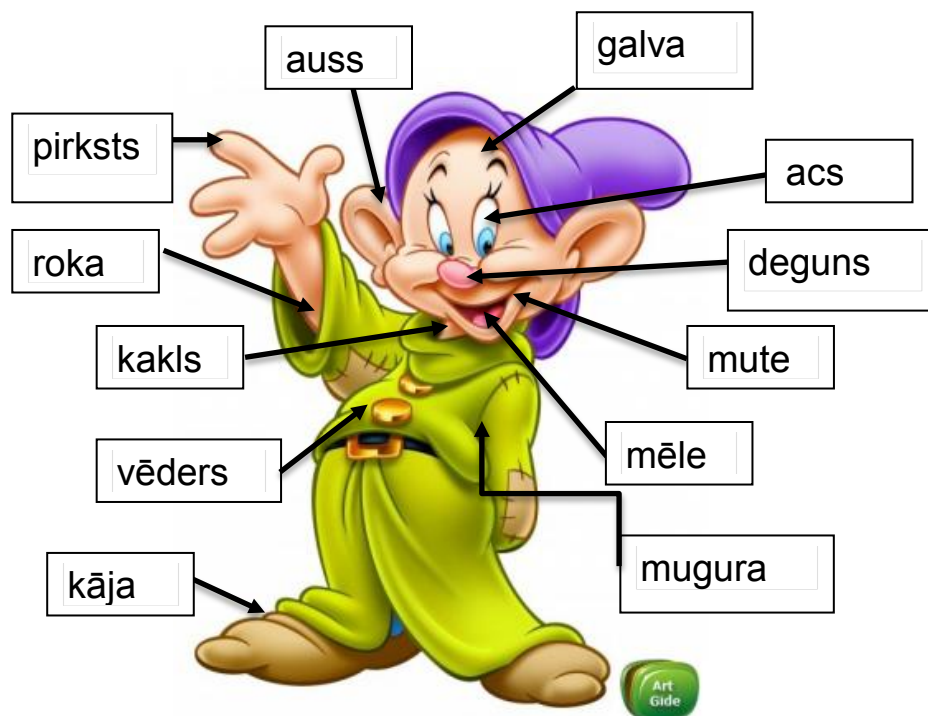
Pārbaudi sevi!

Vai Latvijā zemes virsma ir līdzena?
Nosauc visaugstāko Latvijas pauguru!

25. Cilvēks.

Человек.

Ķermeņa daļas:

Maņu orgāni:

Acis, deguns, ausis, mēle (язык), āda (кожа).

Acis ko dara? – **redz (видят)**

Ausis ko dara? – **dzird (слышат)**

Āda ko dara? – **jūt temperatūru (чувствуют)**

Mēle ko dara? – **jūt garšu**

Deguns ko dara? – **jūt smaržu**

Redzēt var ar acīm. Tā ir **redze (зрение)**.

Dzirdēt var ar ausīm. Tā ir **dzirde (слух)**.

Sataustīt var ar ādu. Tā ir **tauste (осязание)**.

Saost var ar degunu. Tā ir **oža (обоняние)**.

Sagaršot var ar mēli. Tā ir **garša (вкус)**.

Pārbaudi sevi!

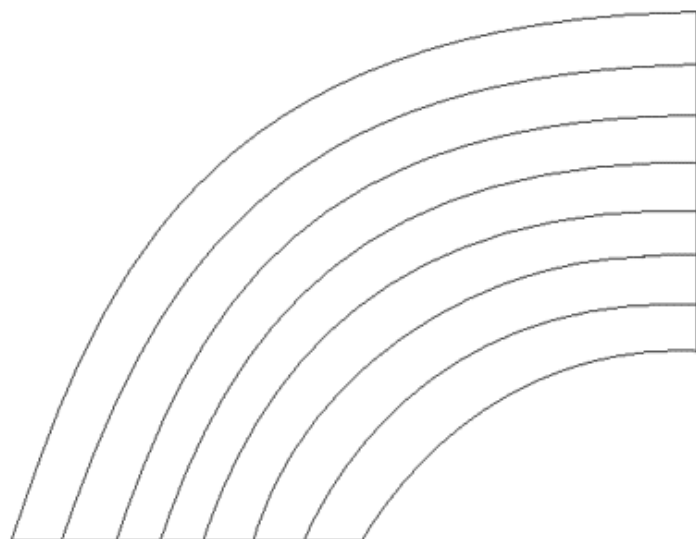
Parādi un nosauc cilvēka ķermeņa daļas!

26. Redze.

Зрение.

Ko tu redzi?

Es redzu krāsas

sarkans - красный
oranžs - оранжевый
dzeltens - желтый
zaļš - зелёный
gaiši zils - голубой
zils - синий
violets - фиолетовый

Es redzu formu:

apaļš

ovāls

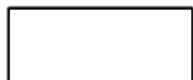
kvadrāta

trijstūra

taisnstūra

Es redzu lielumu:

mazs - маленький

liels - большой

vidējs - средний

šaurš - узкий

plats - широкий

īss - короткий

resns - толстый

tievs - тонкий

Pārbaudi sevi!

Kādas krāsas mēs varam redzēt varavīksnē?
Ar kādu maņu orgānu cilvēks redz priekšmetus?
Kāds ir lineāls? Lineāls ir garš, taisnstūra, balts.

27. Dzirde.

Слух.

Ausis – tas ir dzirdes un līdzsvara orgāns.

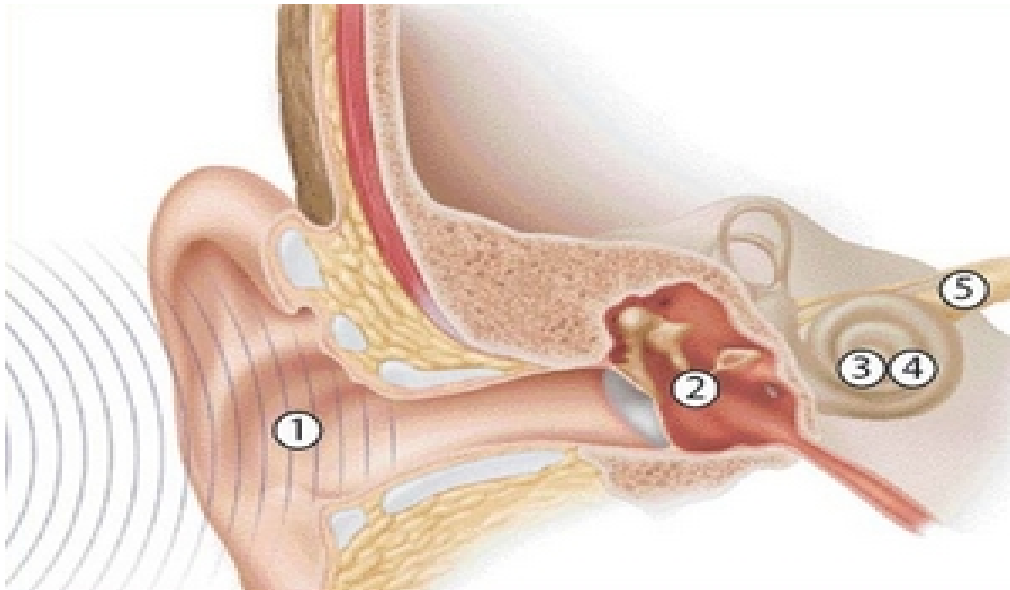
Kāda ir skaņa (звук)?

Klusa (*тихий*)

Skaļa (*громкий*)

Patīkama (*приятный*)

Nepatīkama (*неприятный*)

Auss gliemežnīca (1) - *ушная раковина*

Vidusauss (2) - *среднее ухо*

Bungādiņa (2) - *барабанная перепонка*

Līdzsvara orgāns (3) - *орган равновесия*

Pārbaudi sevi!

Kā sauc dzirdes orgānu?

Kādas skaņas var dzirdēt cilvēks?

Kāpēc jāšargā ausis?

28. Tauste.

Осязание.

Sataustīt var ar ādu.

Ciets – *твёрдый*

Mīksts – *мягкий*

Gluds – *гладкий*

Raupjš – *шершавый*

Auksts – *холодный*

Silts – *тёплый*

Ass – *острый*

Kāds ir akmens? Akmens ir auksts, ciets.

Kāda ir vate? Vate ir mīksta.

Kāds ir ezis? Ezis ir ass.

Oža.

Обоняние.

Saost var ar degunu.

smarža – *запах*

smaka – *неприятный запах*

aromāts – *приятный запах*

Man patīk / nepatīk šī smarža.

Man nepatīk šī smaka.

29. Garša.

Вкус.

Sagaršot var ar mēli.

salds
(сладкий)

skābs
(кислый)

rūgts
(горький)

sāļš
(солёный)

ass
(острый)

velkošs
(вяжущий)

Kas tev garšo?

Man garšo...

Kas tev negaršo?

Man negaršo...

Kāda ir konfekte? Konfekte ir salda.

30. Veselīgs dzīvesveids.

Здоровый образ жизни.

Esi vesels!

Kas jādara, lai būtu vesels?

Mazgā rokas!

Tīri zobus!

Ēd veselīgus produktus !

Vingro!

Ievēro dienas režīmu. Izgulies!

Pastaigājies svaigā gaisā!

Esi labā noskaņojumā!

Будь в хорошем настроении!

Kusties!

Nesēdi pie datora!

Valkā tīras drēbes! (*Носи чистую одежду!*)

Rūpējies par savu ķermeni! (*Заботься о своём теле!*)

Ģērbies atbilstoši laika apstākļiem! (*Одевайся по погоде!*)

Sargā sevi! (*Береги себя!*)

31. Latvija.

Латвия.

Latvija ir **valsts** (*страна*). Tā ir mūsu **dzimtene** (*родина*).

Latvija **atrodas** (*находится*) **pie Baltijas jūras**.

Latvijas **galvaspilsēta** (*столица*) ir **Rīga**.

Mēs dzīvojam Daugavpilī.

Tā ir otra lielākā Latvijas **pilsēta** (*второй по величине город*).

Daugavpils atrodas pie Daugavas.

Daugava ir lielākā Latvijas upe. Vēl Latvijā ir **Gauja, Venta, Lielupe**.

Latvijā ir 4 **novadi** (*края*): **Latgale, Vidzeme, Zemgale un Kurzeme**.

Mēs dzīvojam Latgalē. Te ir daudz (*много*) ezeru.

Lielākais (*самое большое*) ir **Lubānas ezers**, dziļākais (*самое глубокое*) ir **Drīdzis**.

Latvijā ir pauguri (*холмы*).

Lielākais paugurs atrodas Vidzemē. Tas ir **Gaiziņkalns**.

Izmantotā literatūra:

1. Arājs, R. u.c. Izzini pasauli. Dabaszinības. 1.klase.- R.: Zvaigzne ABC, 2005.
2. Lekse, N., Topora, V., Alijevs, R., Dabaszinības 1.kl. bilingvāli. – R.: Retorika A, 2006.
3. Lekse, N., Topora, V., Alijevs, R., Dabaszinības 1.kl. bilingvāli. Darba burtnīca.– R.: Retorika A, 2006.
4. Mācību priekšmeta programmas paraugs. Dabaszinības 1.-6.klasē.
5. Noteikumi par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem. Latvijas Republikas Ministru kabinets 2006. gada 19. decembrī.
6. Šustere, G., Špikeris: Izzini pasauli! Dabaszinības 1.- 6.kl.- R.: Zvaigzne ABC, 2009.
7. Vaivode, E., u.c. Es un mēs, un viss ap mums. Dabas mācība 1. kl. - Lielvārde: Lielvārds, 2004.
8. Vaivode, E., u.c. Es un mēs, un viss ap mums. Dabas mācība 1. kl. Mācību burtnīca - Lielvārde: Lielvārds, 2004.
9. Vilks, I., Gribuste, R., u.c. u.c. Dabaszinības 1.klasei. – Lielvārde: Lielvārds, 2004.
10. Vilks, I., Gribuste, R., u.c. u.c. Dabaszinības 1.klasei. Darba burtnīca. – Lielvārde: Lielvārds, 2004.
11. Vilks, I., Gribuste, R., u.c. Dabaszinības 1.kl. Skolotāja grāmata. Lielvārde.: Lielvārds, 2007.
12. Vulfs, R., u.c. Ar gudru ziņu... 1.kl. Dabaszinības. Praktikums. – R.: RaKa, 2003.
13. Internetresursi:
<http://archive.runa-odin.com/t4358.html>
<http://cogmtl.net/Members/t011.htm>
http://cs5644.vk.me/u100496664/-14/x_c0e8a590.jpg
http://cyberland.ws/uploads/posts/2012-2/thumbs/1356687327_voda.jpg
<http://demiart.ru/forum/uploads5/post-678834-1267953892.gif>
<http://dressirovka-sobak.com/images/schenok-kushaet-vermishel.jpg>
<http://imgO.liveinternet.ru/images/attach/c/1/61/231/61231140141056f520.jpg>
<http://kupitigra.ru/catalog/19-radioupravlyaemye-modeli/page/12/>
<http://lifecity.com.ua/news/6966>
<http://luchudachi.ru/wp-content/uploads/2013/02/lyshim-nosom.jpg>
<http://mama.darievna.ru/page/pochemu-tak-vazhno-myt-ruki>
http://mediinform.ru/grass_v_lyko.htm
<http://novaslav.com/upload/products/accesorise/gd.jpg>
http://pics.livejournal.com/serendipity_m/pic/000ay0s3/

http://tomalogy.org/with_yourself/nashe-nastroenie-%E2%80%93-v-nashix-rukax.html
<http://toteach.com.ua/startrotated-pticy-208-fullMode.html>
<http://ugulnary.com/kak-v-gorode-kupit-zdorovye-produkty-cuper-sposob-udaleniya-nitratov-iz-ovoshhej/>
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e7/Morocco_Africa_Flickr_Rosino_December_2005_84527213.jpg/220px-Morocco_Africa_Flickr_Rosino_December_2005_84527213.jpg
<http://usiter.com/uploads/20120329/muhomor+gribi+68518681096.jpg>
<http://visc.gov/vispizglitiba/saturs/dokumenti/programmas/pamatskolai/dabzin.pdf>
<http://900igr.net/photo/predmety/lgrushki-3.files/006-Kukla.html>
http://world-phenomena.ru/uploads/posts/2010-12/1292445070_6207de26e6ad.jpg
<http://www.fotoblog.lv/img/225818/?cid=417>
<http://www.k-mebel.com.ua/mebel/kuhonnaya-mebel/derevyannie-stoli/derevyanniy-stol-classic-10.html>
<http://www.lookatphotos.ru/photos/big/vodnye-procedury>
<http://www.mammamuntetiem.lv>
<http://www.proshkolu.ru/content/media/pic/std/3000000/2780000/2779445-743493449b6c355a.gif>
<http://www.sight-touch.com/photos/ru/tags/%D0%B5%D0%B6>
<http://www.stihi.ru/pics/2011/05/24/6357.jpg>
<http://www.u-mama.ru/read/article.php?id=5862>
<http://www.uzdevumi.lv/ExerciseRun/RunExercise?exercisId=f0641b9f-d19a-474a-b413-45c2fd9cd77e&parentType=VirtualSchool&parentId=1453>
<http://www.uzdevumi.lv/ExerciseRun/RunExercise?exercisId=f0641b9f-d19a-474a-b413-45c2fd9cd77e&parentType=VirtualSchool&parentId=1453>
<http://www.vestnikdona.ru/article/detail.php?ID=3121>
http://www.voprosy-kak-i-pochemu.ru/pochemu-kozha-raznogo-cveta/http://vk.com/photo-44197794_291872776
http://www.zoo-terra.ru/art_img/art27-03.jpg
<http://www.wday.ru/krasota-zdorovie/novosti/article/progulki-na-svezhem-vozduxe-povyshayut-uroven-int/>
http://www.westbalt.lv/lv/Proekty/Zemelnye_uchastki/34_15.html
<http://сезоны-года.pф/sites/default/files/solnce.jpg>